

Bakı türkologiyasının qızıl səhifəsini öyünc və ehtiramla yad edir

Xalq şairi Sabir Rüstəmxanlı XQ-yə açıqlamasında I Türkoloji Qurultayın gündəliyinə daxil edilmiş yüksək elmi əhəmiyyət daşıyan məsələlərin bu gün də aktuallığını qoruyub saxladığını söylədi:

– Tarixi önəm daşıyan həmin məsələlərin bir qismi hələ tam şəkildə araşdırılmadığından, bu sahədə sistemli tədqiqatların aparılmasına, əməkdaşlığın daha da inkişaf etdirilməsinə ehtiyac var. Müəyyən dövrlərdə türk xalqları ilə bağlı izlərin silinməsi, mühüm faktların təhrif olunması məqsədilə çoxsaylı kitablar yandırılıb, etnonim və toponimlər dəyişdirilərək başqa adlarla əvəz olunub.

Türkologiyanın qarşısında duran əsas vəzifələrdən biri də Türk dünyası ilə bağlı kompleks şəkildə araşdırmaların aparılma-

sıdır. Ortaq elmi-mədəni platformanın formalaşdırılması, eləcə də simvolik mənə daşıyan ortaqların hazırlanması ideyası mühüm istiqamətlərdəndir.

Türk dünyasının coğrafi və mədəni sərhədləri son dərəcə genişdir və dünya sivilizasiyasının ayrılmaz tərkib hissəsi kimi qiymətləndirilir. Türk dünyasının tarixinin sistemli şəkildə tədqiq edilməsi müvafiq elmi müəssisə və təşkilatların qarşısında duran mühüm vəzifələrdəndir. Bu istiqamətdə bütün səyləri birləşdirməli, ortaqlar aparmalı, türk dünyasının elmi-mədəni irsinin qoruyub inkişaf etdirməsi istiqamətində birgə fəaliyyəti gücləndirməliyik.

Onu da qeyd edim ki, Türkoloji Qurultayın 100 illiyinə həsr olunmuş bu mühüm tədbir həm dərin kədər, həm də sevinc hissi ilə müşayiət olunur. Kədər onunla bağlıdır ki, qurultayın iştirakçılarının böyük əksəriyyəti təxminən 10 il sonra, 1937-ci il represiyyalarının qurbanı olublar. Sevinc isə bu gün həmin ideyaların yaşaması və Türk dünyasının nümayəndələrinin yenidən bir araya gələrək elmi və mədəni dialoq aparması ilə bağlıdır.

Özbəkistan Elmlər Akademiyasının vitse-prezidenti, professor Bahrom Ab-

dukhaliyev isə bildirdi ki, 1926-cı ildə Bakıda keçirilmiş I Türkoloji Qurultay türk xalqlarının elmi və mədəni birliyi, ortaqların milli-mənəvi dəyərlərin inkişafı və integrasiya proseslərinin dərinləşməsi üçün geniş üfşüqlər açan ictimai müzakirə olub:

– Bakı Türkoloji Qurultayı XX əsrin əvvəllərində türkologiya elmi və mədəni mühitdə aktual məsələlərə toxunub. Orada təqdim olunmuş məruzələrdə humanitar, sosial elmlər və türkologiyanın aktual məsələlərini əks etdirib və konkret təkliflər irəli sürüb. Sovet İttifaqında yaşayan türkdilli xalqların nümayəndələrinin, eləcə də Avropa, Türkiyə və İrandan olan türkoloqların iştirakı qurultayın əhatə dairəsini və miqyasını əyani şəkildə göstərir.

Yerli ziyalıların Türkoloji Qurultayı ölkədə təkcə dilçilikdə deyil, həm də ədə-

biyyat, tarix, mədəniyyət, folklor, etnoqrafiya və təhsildə əsas elmi və yaradıcı qüvvələrin yaranmasına və inkişafına dəlalat edir. Bugünkü beynəlxalq elmi konfrans isə türk xalqlarının möhkəm təməllər üzərində qurulmuş elmi-mədəni birliyinin daha da inkişaf etdirilməsinə mühüm töhfə verəcək.

Qazaxıstan Respublikası Təhsil və Elm Nazirliyinin Elm Komitəsinin M.O.Auezov adına Ədəbiyyat və İncəsənət İnstitutunun elmi işlər üzrə direktor müavini, professor Almira Kaliyeva söylədi ki, aradan keçən 1 əsr tarixi Bakı məclisinin ideyalarının aktuallığını itirmədiyini, əksinə, həmin ideyaların XXI əsrdə yenidən canlandığını açıq şəkildə göstərdi:

– 1926-cı il tədbirinin iştirakçıları vahid elmi platforma arzusunda olsalar da, müasir texnologiyalar, vahid rəqəmsal korpuslar,

yazılı abidələrin kodlaşdırılması, müasir reyestrlər, verilənlər bazaları və beynəlxalq tədqiqat şəbəkələri bu arzunu bir infrastrukturaya çevirməyə imkan verir. Beləliklə, Bakıdakı konfrans tarixi yaddaşdan praktik, texnologiyadan dəstəklənən elmi qarşılıqlı təsir mexanizmlərinə keçidi rəmzləşdirir.

Bugünkü elmi konfrans çərçivəsində Qazaxıstanın bütün Türk dünyası ilə dialoqu xüsusi əhəmiyyət kəsb edir. Hər bir ölkə türk intellektual məkanının vacib bir nöqtəsidir və hər biri öz akademik ənənəsinə əsaslanır. Qazaxıstanda bu ənənə Əhməd Baytursunov və Kudaibergen Jubaşovdan Mırzatay Joldasbekova, Alma Kırabayeva və Karjaubai Sartkojaulya qədər inkişaf edib.

Azərbaycanda isə bu ənənə Bakı məktəbinin klassiklərindən müasir tədqiqat mərkəzlərinə qədər uzanır. Bu xətləri birləşdirərək konfrans tarixi davamlılığın müasir elmi dinamika ilə qarşılaşdığı bir məkan yaradır”.

Professor konfransın türkologiyasının strateji yetkinlik mərhələsinə qədəm qoymağını nümayiş etdirdiyini vurğulayıb.

*Hazırladı:
T.RÜSTƏMLİ
XQ*